

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput XI

urn:nbn:de:bsz:31-97032

CAPUT XI.

DE AMBRA, GAGATE
& Bitumine terreno.

Asiaticum succinum Mauris est *Ambra*. Ex terra submarina fungorum instar nasci quidam existimant; nonnulli piscem *Aselum* nomine, avidissime eam prosequi scribunt, ejusque, necem sibi consciscere esu; quod cum sciant piscatores, funibus constructum, exenterate mortuum. *Mathiol. in Diosc. l. 1.* Verior sententia, defluere de fontibus in mare, ibi induratum ejici in littora. Cerebro familiaris est; ut sit, frigiditas facit insita. *Libav. l. 3. singul.* Cordi nisi à frigida causa occupato, nocere potest. Scilicet si spiritus incallescunt, & justo magis attenuantur, morbi existunt. *Heurn. l. 2. Medic.* Emplastrum ex ambra, calvis & imbecillitates ex frigore capitis sentientibus commodum. A gestante non percipitur ubi paululum assueverit. Quo debilior est femina mobiliorque, eò facilius ab ambra & moscho ei convellitur uterus, & caput dolet. Vino infusa temulentos reddit. *Gagata* nomen nigrum bitumen in mari induratum habet: quod ætus in littora Æstorum simul ejicit cum succino. Fictilia ex eo inscripta non delentur. *Plin. l. 36. cap. 19.* Cum uritur, odorem sulphureum reddit. Mirumque, accenditur aqua, oleo restinguitur. Deprehendit fonticum morbum, & virginitatem sufficit. A virgine enim jejuna potus urinam provocat. *Dalechamp. in Notis, ad l. c.* Nicander in Theriacis vocat *ἐγγύγιδα πίτρον*. Interpres exponit *Gagatem*; quod magnus & pallefcens reperiatur in littore ad Ganges oppidum, Lyciæ. *Strabo* *Gangicis lapidis nitorem* *τα ἐρπετα φεύγειν* tradit. Bitumen terrenum aliàs. *Lithanthrax* quod sit inflammabilis, & ad focos fabricorum ferratorum utilis: Item *Ampelitis*, quod *κριντος* enecet, *Pharmacitis* quod efficaciam medendi habeat.

habeat. Erui in Scotia vidimus. In ditione etiam Leodiensi; ex quo si durum est globuli, quibus preces numerantur, fiunt. Huc pertinent cespites bituminosi, qui resiccati ignis sunt apud Belgas fomentum. Effodiuntur etiam in Collao provincia Peruana, quam Monardes his verbis describit: *In Collao provincia Peruana, locus quidam omnino nudus est, in quo nec ulla arbor nec ulla planta crescit; quia terra bituminosa est, ex qua Indi liquorem eliciunt ad plurimos morbos curandos utilem. Ratio eliciendi hæc est. Terram in cespites sciunt, quo loco aprico super perticum aut crassiores arundines disponunt, vasis ad excipiendum aptis subjectis. Solum enim ardoribus hoc bitumen liquefcit, deinde remanent cespitiis sine oleoso liquore ad focum struendum apti. Ad lævam etiam in litore Pucici sinus non longe à Cænobio, quod vocant Olivam, reperiuntur concreti bituminis glebæ satis daræ, ovo majores minore sive. Omnes ardent accensæ. Agricola in l. de fossil. His adnascuntur arbusculæ pallidæ, quæ pisces olent, altæ tres aut quatuor palmos. Carent radicibus, & sicut patellæ, lepadas vocant Græci, ad glebas adherent.*

CAPUT XII. DE CORALLIO.

Corallium aliàs *Lithodendron*. Oritur ex succo lapidescente. Est verò frutex sub aqua marina viridis & mollis, baccas habens similes cornis nativis, specie & magnitudine, item molles sed candidas. Resectus statim induratur. Omne priusquam præcedatur, viride esse videtur: interdum etiam unius corallii stirpes ramique partim sunt rubri, partim candidi, partim nigri. Maxima in mari Mediterræneo colligitur quantitate, & Massilienses quotannis adeunt piscatum, retibusque eximis Oceani visceribus extrahunt. *Dispens. Chymic. l. 2. cap. 49. Linschottus part. 3. Orient. Ind. cap. 1. ad caput Bonæ spei scopulos esse ait, in his corallium acutissimum. Omnifarîi coloris Indi gestant, quia aruspices amoliri*